

FÅ MERE FUGLELIV OG VILD NATUR PÅ KIRKEGÅRDENE

Tekst og foto: Jan Skriver, skrivernatur@gmail.com
Freelance journalist for bl.a. Dansk Ornitologisk Forening (DOF)

Grønirisk med lysende gult vingebånd.

For mange fugle fungerer landets kirkegårde som kærkomne fristeder i byerne og det åbne land. Som en mellemting mellem haver og parker huser danske kirkegårde mange muligheder for især småfugle, men også større og sjældnere fugle som rovfugle og ugler. Man skal bare tænke fuglene og den vilde natur ind i driften af kirkegårdene

Den eksotiske rødstjert er en af de danske fuglearter, der i høj grad ynder at slå sig ned på danske kirkegårde, når den kommer tilbage til Danmark efter endt vinterophold i Afrika.

Også den beskedent farvede grå fluesnapper er en typisk kirkegårdsart, som holder af et varieret plantedække med lysåbne arealer, hvor den kan fange insekter.

Og gærdesangeren yngler ofte i kirkegårdenes lave hække. Langt over 100 forskellige fuglearter er observeret på de danske kirkegårde, som er vigtige levesteder for fuglelivet.

Observationer

Og med 2.354 kirker i Danmark, hvortil der i næsten alle tilfælde er knyttet en kirkegård, eller i det mindste et

Grå fluesnapper på udkig efter insekter.

Musvit bygger rede i hult træ.

grønt friareal, er det ganske betydelige arealer, som udgør potentielle levesteder for fuglene.

”Kirkegårdene er ofte en blanding af have og park og måske er der lidt præg af skov. Der er store muligheder for at tiltrække en lang række arter af fugle, og tit vil de også bygge rede og yngle”, siger Knud Flensted, der er biolog i Dansk Ornitologisk Forening (DOF).

Vestre Kirkegård i København er med sine 54 hektar Danmarks største kirkegård. Ornitologer i DOF har gennem

årene registreret mindst 135 arter af fugle på kirkegården, og hele 34 af dem har ynglet.

”Set fra fuglenes synsvinkel er der stor forskel på kvaliteten af danske kirkegårde. Generelt er de alt for friserede og velplejede kirkegårde med større flader af perlegrus de mindst fuglerige. Men de kirkegårde, hvor der levnes plads til variation med gamle hullede træer, og hvor man naturligvis undlader at bruge sprøjtegifte og i stedet lader græsset og vegetationen vokse vildt i udvalgte områder, er ofte overraskende artsrige”, siger biologen.

Silkehale nipper taks på kirkegård.

Solsort æder rønnebær på kirkegård.

William Carøe Aarestrup med ringmærket mursejler, Vrensted Kirke, Vendsyssel

DOF's observatører har også noteret, at Holmens Kirkegård i København og Nyord Kirkegård på Møn har budt på flere end 100 registrerede fuglearter med to cifrede antal ynglefuglearter.

Mariebjerg Kirkegård i Gentofte på grænsen til Gladsaxe huser adskillige rovfugle, der yngler. Her har både musvågen og spurvehøgen rede på kirkegården, der levner plads til et stort element af natur. Også Assistens Kirkegård midt i København er kendt for sine ynglende spurvehøge.

Fuglevenlige kirkegårde

Variation og vildskab er kodeord for fuglevenlige kirkegårde. Giv plads til hjørner med vilde planter, som kan friste insekt- og frøædende fugle til at flytte ind.

Hav respekt for alderdommen ved at lade gamle træer stå længst muligt med sprækker og huller, der kan blive hjem for musvitter, blåmejsler, rødstjerte, fluesnappere og spætmejsler.

"Også stendigerne og zonen langs skellene omkring kirkegårdene er meget vigtige for fuglene og alle de øvrige arter af dyr og planter, der gerne vil leve omkring kirkerne. Talrige arter af smukke blomsterplanter og summende insekter kan trives netop her, hvis diger og skel overlades til de vilde arter. Det kommer i høj grad også fuglene til gavn. Ofte skal man lade det, som mange

mennesker kalder ukrudt, stå i større grad, for det er her livet – ikke mindst fuglelivet - trives", siger Knud Flensted.

Kirketårne og redekasser

Åbne kirketårne og glughuller kan få tårnfalke og ugler til at flytte ind. Også de lynhurtige mursejlere og nattens flagermus vil etablere sig på kirkeloftet, hvis de får mulighed for at komme ind. Mens mange fugle jager dagens insekter, vil flagermusene udgøre natholdet af insektædere

"Redekasser kan være et alternativ, hvis det skorter på gamle træer. Ofte er der indflytning med det samme, hvis man sætter en redekasse op til en mejse eller måske en stær. Også tårnfalke vil være tilbøjelige til at flytte ind i en designet redekasse, hvis kassen hænges op på indersiden af et glughul i tårnet", siger Knud Flensted. ■

Dansk Ornitologisk forening

På www.dof.dk kan man finde vejledning om mål på redekasser og masser af gode råd om beplantning, der tiltrækker mange fugle.

Yderligere oplysninger:

Dansk Ornitologisk Forening (DOF)
Tlf. 33 28 38 00.
Knud Flensted, biolog i DOF.
Tlf. 21 24 22 75.

10 råd til mere liv på kirkegården

1. Giv plads til vilde eller halvvilde partier, hvor det er muligt på kirkegården. Variation er godt.
2. Godt med hjemmehørende arter af træer, buske og urter. Planter med bær, nødder, frø og andre frugter, som fuglene æder, er naturligvis særligt værdsatte af fuglene. En liste med Danmarks hjemmehørende træer og buske findes her: <https://www.dof.dk/fakta-om-fugle/fugle-i-haven/fuglevenlig-have>
3. Tornede buske er ofte særlig gode redesteder for sangfugle, drosler, gærdesmutte og andre småfugle.
4. Gamle træer med hulheder og måske hule stammer rummer særlig meget liv. Det samme gælder i høj grad for døde grene og stammer.
5. Redekasser til fx fugle og flagermus kan være velegnede erstatninger, hvis der er mangel på gamle træer med hulheder.
6. Pesticider er naturligvis bandlyst, og gødning bør så vidt muligt også undgås.
7. Især stendiger, jordvolde og andre naturprægede skel er ofte små oaser for den vilde natur på kirkegårde. Her træffes særlig hyppigt sjældne planter, insekter, smådyr og fx firben.
8. Kirketårne og -lofter har gennem århundreder været levesteder for natugler, slørugler, kirkeugler, tårnfalke, mursejlere og alliker. Sørg for at fuglene altid har adgang til ynglestederne. Eventuelt kan der placeres redekasser inde på loftet eller direkte bag glughuller og andre åbninger.
9. Måske kan det overvejes, om man skal se lidt mere gennem fingrene med gravsteder, hvor der står lidt vilde planter. Både fugle og sommerfugle vil meget hellere have lidt 'ukrudt' end store partier med perlesten.
10. Tag eventuelt kontakt til DOF's lokale aktive. De kan ofte hjælpe med gode råd og vejledning: <https://dofbasen.dk/KOMMUNER/index.php?id=index>

Kilde: Knud N. Flensted, DOF BirdLife.